

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII
NA ROK 2021
DLA GMINY OSIELESKO**

I. Wprowadzenie

Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo – wychowawczej i zdrowotnej.

Na szczeblu gminnym w szczególności poprzez:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych.

Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy, obejmujących:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
5. pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie za środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Zgodnie z art. 4 pkt 11 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania definiowana jest jako „stałe lub okresowe przyjmowanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie”. Narkomania jest problemem wieloaspektowym, gdyż obejmuje opiekę zdrowotną, pomoc społeczną, oświatę, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, służby celne oraz środki masowego przekazu. Organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo – wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej, leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych, ograniczania szkód zdrowotnych i społecznych, tj. działań ukierunkowanych na zmniejszenie problemów zdrowotnych i społecznych wynikających z używania w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

Terminu „narkotyki” używa się w odniesieniu do nielegalnie wytwarzanych i dystrybuowanych substancji, jednak Światowa Organizacja Zdrowia zaleca posługiwanie się określeniem „substancje psychoaktywne”, gdyż pod pojęciem tym mieszczą się również legalnie wytwarzane i dystrybuowane substancje, takie jak: alkohol, wyroby tytoniowe, leki i substancje produkowane w celach technicznych. Tym samym wskazuje się, że problemy związane z alkoholem, tytoniem, czy też niewłaściwym używaniem leków o właściwościach psychotropowych i nielegalnymi substancjami psychoaktywnymi mają więcej cech wspólnych niż odrębnych.

W potocznym języku określeniem „dopalacze” nazywa się legalnie dostępne substancje o działaniu psychoaktywnym, dla odróżnienia ich od „klasycznych” narkotyków, takich jak amfetamina, heroina, kokaina czy marihuana. Producenci dopalaczy wykorzystują luki w prawie działając na zasadzie „co nie jest zabronione – jest dozwolone” i kiedy kolejny

produkt zostaje wpisany na listę substancji niedopuszczonych do sprzedaży, pracujący nad produkcją dopalaczy chemicy tworzą substancję o zmienionym, lecz podobnym wzorze chemicznym. Teoretycznie działanie specyfiku ma być zbliżone do tego, który został zdelegalizowany.

W związku z powyższym niezwykle istotne z punktu widzenia społeczności lokalnej są działania edukacyjne, mające na celu uświadamianie ludziom ryzyka związanego z używaniem substancji psychoaktywnych, jak również bieżąca współpraca samorządu lokalnego z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz promowania zdrowego stylu życia i przeciwdziałania narkomanii.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 opracowany został zgodnie z treścią ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 2050), Narodowym Programem Zdrowia oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Osielsko na lata 2018 – 2028.

Program został opracowany w oparciu o diagnozę sytuacji w gminie Osielsko, przeprowadzonej w okresie wrzesień – listopad 2020 przez zespół w składzie:

Beata Cerak – pedagog szkolny w Szkole Podstawowej w Żołędowie, członek GKRPA;

Tomasz Zimiński – pedagog w Szkole Podstawowej w Osielsku;

Kinga Słomińska – pedagog szkolny w Szkole Podstawowej w Niemczu;

Agnieszka Janicka – pedagog szkolny w Szkole Podstawowej w Maksymilianowie;

Robert Szyszler – przewodniczący GKRPA;

Anna Wolf – członek GKRPA, pracownik socjalny;

Marzena Żychlińska – koordynator ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, terapeuta uzależnień.

Program realizowany jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osielsku.

II. Diagnoza lokalna i opis sytuacji w zakresie problemów uzależnień w Osielsku

W zakresie przeciwdziałania narkomanii Gmina Osielsko prowadzi profilaktyczną działalność informacyjną, edukacyjną i wychowawczą, skierowaną do dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz edukację publiczną, dedykowaną do przedstawicieli różnych zawodów, instytucji i wyspecjalizowanych służb w dziedzinie przeciwdziałania narkomanii, a zwłaszcza w zakresie umiejętności wczesnego rozpoznawania sygnałów wskazujących na prawdopodobieństwo zażywania narkotyków i postępowania z osobami uzależnionymi oraz promowanie zdrowego stylu życia.

Z ostatniego raportu opracowanego na podstawie przeprowadzanych co 4 lata ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD w szkołach (Janusz Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019r.*, Warszawa 2020) wynika, że:

- palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym – chociaż raz w życiu paliło 49,9% gimnazjalistów i 65,5% uczniów ze starszej grupy; w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodszej (15 – 16 lat) i 35,5% ze starszej (17 – 18 lat). Palenie tytoniu jest obecnie podobnie rozpowszechnione wśród dziewcząt, jak wśród chłopców;

- jeszcze rzadziej zdarza się przyjmowanie leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza; takie doświadczenia, chociaż raz w życiu, stały się udziałem 15,1% uczniów z młodszej grupy i 18,3% ze starszej grupy;

- wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji

nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ekstazy (5,1%).

- aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę, haszysz lub przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów¹ używało tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

- zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Do problemowych użytkowników marihuany lub haszyszu zidentyfikowanych przy pomocy testu przesiewowego zaliczyć można 5,2% gimnazjalistów oraz 6,7% uczniów ze starszej grupy.

- rozpowszechnienie używania nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy” jest niższe niż przetworów konopi. Wśród gimnazjalistów 5,2%, a wśród starszych uczniów 5,3% używało kiedykolwiek tych substancji. Odsetek gimnazjalistów², którzy sięgali po „dopalacze” w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem wyniósł 2,5%. W starszej grupie takich uczniów było 2,2%. Używanie nowych substancji psychoaktywnych jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Na tym tle dostępność substancji nielegalnych jest oceniana niżej. Spośród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność przetworów konopi. Badani narażeni są przede wszystkim na oferty napojów alkoholowych, spośród substancji.

- rozpowszechnienie używania „dopalaczy” wykazuje od 2011 r. trend spadkowy. Podobnie zmniejszają się odsetki respondentów otrzymujących propozycje zakupu, otrzymania, bądź użycia tych substancji, a także wysoko oceniających ich dostępność; warto zaznaczyć, iż rosła frakcja respondentów przypisujących duże ryzyko nawet eksperymentowania z „dopalaczami”.

Raport z badań ankietowych ESPAD 2019 zrealizowanych w województwie kujawsko – pomorskim pokazał, że wyniki badań dot. zachowania się młodzieży naszego województwa w omawianych obszarach nie odbiegały w znaczący sposób. Uczniom najczęściej proponowane są przetwory konopi oraz alkohol produkowany nielegalnie domowym sposobem.

Wnioski z wyników badań ESPAD w województwie kujawsko - pomorskim

- większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. O stopniu ryzyka, według ocen respondentów, decyduje bardziej nasilenie używania, niż rodzaj substancji.

- oczekiwania wobec alkoholu oraz marihuany i haszyszu formułowane przez młodzież szkolną odwołują się w większym stopniu do pozytywnych konsekwencji niż ewentualnych szkód.

- porównanie wyników badania z 2019r. z wynikami wcześniejszych badań w zakresie picia alkoholu przez młodzież wykazuje kontynuację trendu spadkowego. Trochę inaczej rzecz się ma z substancjami nielegalnymi. Wskaźniki używania przetworów konopi dopiero w 2019r. przełamały wcześniejszy trend wzrostowy. Zdaniem autorów raportu profilaktyka powinna stanowić bezwzględny priorytet.

W podsumowaniu zrealizowanych w 2018r. badań „Młodzież 2018” (CBOS, KBPN) przeprowadzonych na ogólnopolskiej próbie 80 dziennych szkół ponadgimnazjalnych (1609 wywiadów z uczniami) zaznaczono:

1. pozytywne tendencje w rozpowszechnieniu używania substancji psychoaktywnych tj.: zahamowanie wzrostowego trendu używania marihuany i pierwsze oznaki spadku używania, spadek używania „dopalaczy” – najniższe wskaźniki od początku prowadzonych

¹ Badania zostały przeprowadzone przed reformą oświaty, kiedy podział szkół był na podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne

² jak wyżej

badan, stabilny poziom wskaźników picia napojów alkoholowych oraz palenia papierosów, brak oznak wzrostu dostępności do narkotyków,

2. pomimo zmniejszenia się skali używania „dopalaczy” oraz spadku dostępności cały czas jest wysoka liczba zatruć. W 2018r. było ponad 4300 prawdopodobnych interwencji medycznych z powodu używania ”dopalaczy”,

3. wzrost używania leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Osielsko

Wzorem ubiegłego roku przeprowadzono badanie ankietowe on – line wśród dorosłych mieszkańców gminy Osielsko pn. „*Problemy substancji psychoaktywnych w ocenie mieszkańców gminy Osielsko*”. W ankiecie wzięło udział 118 osób (w tym 90 kobiet i 28 mężczyzn), w wieku od 18 do 75 lat.

Ankietowani wskazali na problem narkomanii, jako bardzo ważny na 5 miejscu wśród innych problemów po przemoc w rodzinie, uzależnieniu od alkoholu, bezrobociu, kryzysie moralnym.

Większość ankietowanych (ponad 68,6%) nigdy nie zażywała środków psychoaktywnych. Doświadczenia z narkotykami miały głównie osoby młode, w wieku 15 – 20 lat (73%). Badanie potwierdza, że inicjacja zażywania narkotyków ma miejsce głównie wśród nastolatków, czyli w okresie szkolnym.

Na pytanie dotyczące używania jakiegokolwiek substancji psychoaktywnej (podano 12 przykładowych substancji) **37 osób** odpowiedziało twierdząco (zażywały marihuanę i amfetaminę, kokainę, ekstazy, LSD, leki w celu odurzenia). Z badania wynika, że świadomość osób dorosłych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych jest niewystarczająca, ponieważ można wywnioskować akceptację używania jednorazowego lub „od czasu do czasu” marihuany, amfetaminy, tabletek uspakajających czy innych substancji.

Dorośli biorący udział w badaniu wskazywali leki uspokajające lub nasenne, jako najbardziej dostępne, a jako dosyć łatwe do zdobycia: marihuanę, haszysz oraz ekstazy.

Na pytanie gdzie zwrócili by się po pomoc, jeżeli chcieliby uzyskać poradę w zakresie uzależnień, jako pierwszą instytucją wskazano Policję, następnie Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, psychologa, Rodzinny Punkt Konsultacyjny w Osielsku.

Analiza stanu problemów Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osielsku

Kierownik GOPS w Osielsku poinformował o jednym przypadku udzielenia pomocy dla podopiecznego Ośrodka z powodu narkomanii, do dnia 25 listopada 2020r.

Informacje od dyrektorów szkół.

Pismem z dnia 4 listopada 2020r. Dyrektor Szkoły Podstawowej w Maksymilianowie informuje, iż odnotowano jeden przypadek stosowania przez ucznia substancji psychoaktywnej (e – papieros) oraz jeden przypadek zażywania alkoholu przez ucznia. Wśród uczniów zdarzają się przypadki agresji fizycznej i werbalnej. W szkole były organizowane liczne warsztaty profilaktyczne dla uczniów i rodziców. Jednocześnie zgłoszono zapotrzebowanie po ustaniu zagrożenia epidemiologicznego na zorganizowanie kolejnych warsztatów dla uczniów i rodziców.

Pismem z dnia 22 października 2020r. Pedagog Szkoły Podstawowej w Niemczu poinformowała, że na terenie szkoły nie stwierdzono żadnych przypadków stosowania lub posiadania środków psychoaktywnych (także alkoholu) przez uczniów. Nie zauważono również przypadków „dilowania” na terenie szkoły. We wrześniu 2020r. przeprowadzona została diagnoza wśród uczniów klas VII-VIII (61 uczniów), która wykazała iż siedmoro z nich spożywało w tym roku alkohol. Powyższa diagnoza wykazała również konieczność przekazania uczniom większej wiedzy na temat dopalaczy, w związku z tym zasadne jest

przeprowadzenie kolejnych warsztatów dla uczniów i rodziców w zakresie profilaktyki uzależnień.

Pedagog Szkoły Podstawowej w Osielsku pismem z dnia 20 października 2020r. poinformował, iż nie odnotowano ani jednego przypadku spożywania alkoholu na terenie szkoły podczas zajęć i wycieczek szkolnych. W szkole zdarzały się przypadki agresji i przemocy, jednak były na bieżąco rozwiązywane i eliminowane. Główny problemem, jaki obecnie występuje w szkole to używanie przez uczniów e – papierosów.

Pismem z dnia 16 listopada 2020r. Pedagog Szkoły Podstawowej w Żołędowie poinformowała, że do szkoły nie napływały oficjalne informacje o spożywaniu przez młodzież alkoholu, nie miały miejsca sytuacje, w których uczniowie spożywaliby alkohol na terenie szkoły. Zdarzały się incydenty używania przez uczniów e-papierosów. Problemy pojawiające się w szkole dotyczą również relacji między uczniami – agresja słowna, wulgaryzmy, mniej agresja fizyczna, pojedyncze wagary uczniów, zbyt duża ilość czasu spędzana przez młodzież przy komputerze – internet, gry komputerowe itp. Pojawiają się również sytuacje związane z cyberprzemocą (np. obrażanie kolegi na forach internetowych i portalach społecznościowych, zamieszczanie zdjęć bez wiedzy i zgody osoby). Szkoła zgłaszała na policję i do Sądu Rejonowego w Bydgoszczy (Wydział Rodzinny i Nieletnich) sprawy dotyczące nieodpowiedniego zachowania uczniów.

Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii z siedzibą w Bydgoszczy

Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii w Bydgoszczy, Robert Rejniak poinformował, że w roku 2020 sześć osób z terenu gminy Osielsko zgłosiło się do Poradni Profilaktyki i Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy.

Jedna osoba brała udział w programie Fred goes net (wczesna interwencja dla młodych osób używających narkotyków). „Fred goes net” jest programem profilaktyki selektywnej, wdrożonym w Polsce po raz pierwszy przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii w ramach projektu międzynarodowego realizowanego latach 2007 – 2010. Program adresowany jest do osób w wieku 14 – 21 lat, które używają substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny lub szkodliwy. Oparty jest na metodzie krótkiej interwencji profilaktycznej, prowadzony w formie warsztatów z wykorzystaniem metod i założeń dialogu motywującego. Celem zajęć jest podniesienie wiedzy uczestników na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych oraz zachęcenie ich do oceny indywidualnego ryzyka używania substancji psychoaktywnych oraz w efekcie do zmiany postaw i zachowania – ograniczenia używania substancji lub abstynencji.

Dane z Komisariatu Policji Bydgoszcz Śródmieście

Zastępca Naczelnika Wydziału Prewencji pismem z dnia 2 listopada 2020r. poinformował, iż do dnia 21.10.2020r. na terenie gminy Osielsko odnotowano:

- 3 interwencje policji w związku z posiadaniem narkotyków,
- 5 interwencji w związku z spożywaniem alkoholu przez młodzież,
- 3 interwencje w związku ze sprzedażą alkoholu osobom nietrzeźwym,
- 55 interwencji wobec osób nietrzeźwych, z czego: 3 osoby zostały przewiezione do szpitala, 4 osoby umieszczono w policyjnej pomieszczeniu dla osób zatrzymanych, 3 osoby odwieziono do miejsca zamieszkania, a pozostałe pozostawiono w miejscu zamieszkania do wytrzeźwienia.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród młodzieży szkolnej

Wśród młodzieży szkolnej z terenu gminy Osielsko przeprowadzono badanie na temat używania przez nich alkoholu i środków odurzających. Badanie to miało charakter anonimowy. Uczniom przedstawiono cel – poznanie stosunku młodych ludzi do środków uzależniających. Uczniowie odpowiadali dobrowolnie, w badaniu wzięło udział 52 uczniów klas VII - VIII szkół podstawowych z terenu gminy Osielsko.

Młodzież między innymi zapytano o doświadczenia ze środkami uzależniającymi. Dwoje ankietowanych uczniów przyznaje, że używało substancje uzależniające, marihuanę. Jako środki uzależniające młodzież najczęściej wymienia ogólnie papierosy, alkohol i narkotyki, podając dokładniejsze nazwy takie jak: marihuana, amfetamina, kokaina, dopalacze, heroina i inne.

Używanie substancji psychoaktywnych, zarówno legalnych takich jak napoje alkoholowe, czy tytoń, jak i nielegalnych takich jak narkotyki niesie za sobą ryzyko pojawienia się szkód zdrowotnych i społecznych. Ryzyko to jest szczególnie duże, gdy po substancje te sięgają ludzie bardzo młodzi, nie świadomi tego, co może im grozić. Pewne znaczenie profilaktyczne może tu mieć wiedza na temat wielorakich niebezpieczeństw związanych z ich używaniem. Nie tylko dlatego, że uświadomienie sobie ryzyka skłaniać powinno do ograniczania konsumpcji, ale również dlatego, że stwarza ono szansę zadbania o jak największe zminimalizowanie niebezpieczeństwa powikłań.

Wnioski z przeprowadzonej ankiety:

Badanie pokazuje, że młodzież szkolna jest zorientowana w zakresie nazewnictwa substancji psychoaktywnych, oraz część uczniów eksperymentuje z marihuaną, środkami wziewnymi, oraz innymi środkami, jednocześnie podając, że nie jest trudnością ich zdobycie. Jako główne przyczyny problemów używania przez młodzież substancji psychoaktywnych podaje się:

- brak rzetelnej informacji na temat zjawiska problemu narkomanii,
- dysfunkcja rodziny,
- problemy uzależnienia w rodzinie,
- bezrobocie,
- zbyt mała asertywność wśród ludzi młodych.

Wnioski wynikające z przeprowadzonej diagnozy:

Biorąc pod uwagę zebrane informacje z GOPS w Osielesku, od dyrektorów szkół lub pedagogów szkolnych, Poradni Profilaktyki i Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy, policji oraz wyniki badania ankietowego wskazane jest objęcie gminy Osielesko profilaktyką:

Profilaktyka uniwersalna, która ma na celu przeciwdziałanie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych (zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej) poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka. Działania te dotyczą zagrożeń rozpowszechnionych, takich jak np. używanie substancji psychoaktywnych (narkotyki, alkohol) czy przemoc.

Odbiorcy działań profilaktyki uniwersalnej to ogół populacji, np. dzieci i młodzież szkolna, społeczność lokalna. Grupy, do których są kierowane działania profilaktyki uniwersalnej nie są uprzednio diagnozowane pod względem poziomu ryzyka zachowań problemowych, choć w obrębie grupy poszczególne jednostki mogą się różnić stopniem zagrożenia i rodzajem czynników ryzyka.

Profilaktyka selektywna, która ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych. Cele te mogą być osiągnięte między innymi poprzez ograniczanie czynników ryzyka związanych ze środowiskiem rodzinnym i rówieśniczym, poprawę funkcjonowania emocjonalnego i społecznego, kształtowanie adekwatnych przekonań normatywnych dotyczących narkotyków, promocję postaw prozdrowotnych oraz wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów związanych z używaniem narkotyków przez dziecko.

Odbiorcy działań profilaktyki selektywnej to podgrupy wybranej populacji (np. ogółu młodzieży) charakteryzujące się obecnością czynników ryzyka (indywidualnych, rodzinnych, środowiskowych), związanych z podejmowaniem danych zachowań ryzykownych, np.: używania czy nadużywania substancji psychoaktywnych. Do odbiorców profilaktyki selektywnej zaliczamy, więc m.in.: „dzieci ulicy”, niepełnoletnie osoby popełniające czyny

karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby okazjonalnie używające narkotyków.

III. Zasoby umożliwiające działania związane z przeciwdziałaniem narkomanii

1. Placówki oświatowe

Współpraca w ramach Gminnego Programu polega przede wszystkim na wspieraniu szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych, stosownie do potrzeb i problemów w każdej placówce. Prowadzona przez placówki oświatowe i opiekuńcze edukacja prozdrowotna i profilaktyczna uwidacznia się m.in. poprzez uczestnictwo dzieci i młodzieży w corocznym przeglądzie zespołów teatralnych, profilaktycznych konkursach szkolnych i pozaszkolnych czy zawodach sportowych.

2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osielsku

GOPS w Osielsku jest autorem i głównym realizatorem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, przeciwdziałania narkomanii i profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Udzielana pomoc kierowana jest do osób i rodzin w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- bezdomności,
- długotrwałej choroby,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- przemocy w rodzinie,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.

3. Rodzinny Punkt Konsultacyjny w Osielsku dla osób uzależnionych i współuzależnionych (oraz każdej osoby będącej w kryzysie)

Punkt informacyjno – konsultacyjny (Osielsko, ul. Centralna 6a, pokój 101) zajmuje się przede wszystkim poradnictwem, a w szczególności:

- motywowaniem osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia niezbędnego leczenia specjalistycznego, udzielaniem wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym poprzez:
 - indywidualne rozmowy podtrzymujące rozpoczęte terapie/leczenie,
 - prowadzenie grupy wsparcia dla osób po zakończonym leczeniu w placówce odwykowej
- gromadzeniem i udostępnianiem aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny,
- udzielaniem wsparcia prawnego osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, m.in. będącej konsekwencją decyzji podjętych w uzależnieniu bądź we współuzależnieniu.

4. Gminny Ośrodek Kultury w Osielsku, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz organizacje pozarządowe

Ośrodek Kultury wspiera działania profilaktyczne poprzez współorganizację wielu przedsięwzięć np. półkolonii.

Organizacje pozarządowe, które statutowo prowadzą m.in. działalność edukacyjno-profilaktyczną, sportową oraz zapobiegającą uzależnieniom, uczestniczą w realizacji zadań Programu w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Zadania realizowane w ten sposób to m.in. letnie i zimowe otwarte imprezy profilaktyczne w szczególności dla dzieci i młodzieży.

GOSIR wspiera systematycznie działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży w ramach organizacji czasu wolnego.

IV. Cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

1. Cel główny – Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii.

Cele szczegółowe:

1.1. Uświadomienie i pozyskanie społeczeństwa do zasadności prowadzonych kampanii i przedsięwzięć edukacyjnych i profilaktycznych w przedmiocie uzależnienia od środków psychoaktywnych.

1.2. Zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej polegającego na systematycznym i rzetelnym dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym tematem zagrożeń związanych z narkomanią.

1.3. Podjęcie wielopłaszczyznowych i interdyscyplinarnych działań mających na celu zapobieganie wszelkim uzależnieniom przede wszystkim przez pracę profilaktyczną w środowisku lokalnym.

1.4. Stworzenie lokalnego systemu działań profilaktycznych adekwatnych do istniejącej na terenie gminy skali potencjalnego zagrożenia narkomanią i redukcji czynników prowadzących do uzależnienia oraz wzmacniania czynników chroniących.

2. Cel główny – Zwiększenie poziomu wiedzy z zakresu problematyki narkomanii oraz minimalizowanie zachowań problemowych wśród dzieci i młodzieży.

Cele szczegółowe:

2.1. Kształtowanie postawy prozdrowotnej i prospołecznej sprzyjającej życiu bez substancji psychoaktywnych.

2.2. Organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży szczególnie z grup podwyższonego ryzyka.

V. Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Zadania w zakresie profilaktyki i edukacji dotyczącej problematyki narkomanii są ściśle powiązane z zadaniami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zadanie 1

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem, w szczególności poprzez:

1. Udzielanie pomocy osobom uzależnionym oraz zagrożonym uzależnieniem od narkotyków w następujących formach:

a) Konsultacje ze specjalistami;

b) Zajęcia edukacyjne;

c) Pomoc i wsparcie psychologiczne (w tym zatrudnienie psychologa w RPK)

d) Wsparcie osób uzależnionych;

e) Zakup i upowszechnianie materiałów edukacyjnych, informacyjnych o istocie uzależnień.

2. Prowadzenie działań motywujących do podjęcia leczenia odwykowego.

Zadanie 2

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności poprzez:

1. Udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy w związku z używaniem narkotyków poprzez:

a) Konsultacje ze specjalistami;

b) Zajęcia edukacyjne;

c) Warsztaty umiejętności życiowych;

d) Treningi zachowań;

e) Poradnictwo;

f) Psychoterapię.

2. Organizowanie i prowadzenie stałego systemu informacji na temat profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z zażywaniem narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym.

Zadanie 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez:

1. Dofinansowywanie profesjonalnych programów profilaktycznych dla dzieci młodzieży oraz ich rodziców na terenie szkół. Realizowanie informacyjnych programów profilaktycznych dla rodziców oraz opiekunów.

2. Udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych związanych z profilaktyką narkotykową i rozwiązywaniem problemów społecznych związanych z uzależnieniami.

3. Zakup, opracowywanie i wydawanie materiałów informacyjno – edukacyjnych oraz materiałów do prowadzenia zajęć profilaktycznych i terapeutycznych w szkołach i innych placówkach oświatowych i wychowawczych.

4. Organizowanie i prowadzenie stałego systemu informacji na temat profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z zażywaniem narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym.

5. Przeprowadzenie lokalnych diagnoz i ekspertyz pozwalających ocenić aktualny stan problemów i zagrożeń związanych z narkotykami, a także stan istniejących zasobów w sferze ich rozwiązywania oraz efektów dotychczas prowadzonych działań.

6. Dofinansowywanie specjalistycznych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów o podłożu narkotykowym dla pedagogów szkolnych, nauczycieli, wychowawców, psychologów i innych osób pracujących z młodzieżą, niezbędnych do prowadzenia pracy profilaktycznej i terapeutycznej.

7. Prowadzenie konkursów na temat uzależnień i wiedzy o zdrowiu wśród dzieci i młodzieży.

8. Promowanie zdrowego trybu życia, wolnego od narkotyków i innych używek oraz różnych form aktywnego spędzania czasu wolnego w tym wakacji letnich i zimowych (tj. organizacja wycieczek dla dzieci i młodzieży – kolonie, obozy).

9. Dofinansowanie i realizowanie elementów profilaktyki podczas festynów, imprez organizowanych przez gminę oraz dni profilaktyki w szkołach.

10. Organizowanie i prowadzenie w szkołach programów profilaktycznych (także spektakli profilaktycznych), oraz warsztatów poprawiających funkcjonowanie społeczno - psychiczne dzieci i młodzieży – uczenie ich zasad radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi.

11. Podnoszenie poziomu świadomości społecznej na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegających temu zjawisku.

12. Organizacja zajęć profilaktycznych i edukacyjnych dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży połączonych z zajęciami sportowymi lub inną formą rekreacji.

13. Inne działania profilaktyczne.

Zadanie 4

Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii, udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i ich rodzinom, w szczególności poprzez:

1. Współpracę z organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi w zakresie zapobiegania narkomanii.

2. Monitorowanie i uaktualnianie danych na temat instytucji, placówek oraz osób prowadzących działania profilaktyczne i lecznicze.

3. Współpracę z Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii poprzez stosowanie wyznaczonych przez Biuro standardów realizacji działań profilaktycznych oraz działań z zakresu pomocy osobom uzależnionym.
4. Współpracę z Policją w celu prowadzenia wspólnych działań.
5. Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii, w tym dotyczących procesu ewaluacji podejmowanych działań profilaktycznych.
6. Finansowanie szkoleń pracowników instytucji i służb społecznych, rodziców oraz radnych w zakresie problematyki narkomanii.
7. Wspieranie działalności Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego, stowarzyszeń i instytucji oraz organizacji zajmujących się profilaktyką i przeciwdziałaniem narkomanii poprzez udzielanie pomocy organizacyjnej i materialnej w tym: wyposażenie RPK w niezbędny sprzęt (np. komputer, telewizor), modernizacja i niezbędne prace remontowe .

VI. Harmonogram realizacji zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem	Osoby zatrudnione w RPK w Osielsku m .in. psycholog, prawnik, terapeuta, członkowie GKRPA w Osielsku	- liczba osób korzystających, - liczba dyżurów (sprawozdania, umowy, rachunki, faktury)	Cały rok 2021
2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej	Osoby zatrudnione w RPK w Osielsku m.in. psycholog, prawnik, GKRPA, specjaliści z zewnątrz	- liczba osób korzystających, -liczba dyżurów (sprawozdania, umowy, rachunki, faktury), - liczba udzielonych specjalistycznych porad/konsultacji, - liczba spotkań grupowych psychoedukacyjnych	Cały rok 2021
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży	Szkoły, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny, GOK, GOSIR, GOPS, specjaliści z zewnątrz , RPK	- liczba zrealizowanych programów, - liczba przeprowadzonych konsultacji, - liczba osób, które wzięły udział w programach, - liczba osób korzystających z konsultacji, - liczba realizatorów programów, -liczba podmiotów współpracujących - liczba dzieci uczestniczących w zajęciach i korzystających z wypoczynku zimowego i letniego	Cały rok 2021
4.	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu	Szkoły, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny, GOK, GOSIR, GOPS,	- liczba zrealizowanych programów, - liczba osób/rodzin objętych programami,	Cały rok 2021

	<p>problemów narkomanii, udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i ich rodzinom</p>	<p>specjaliści z zewnątrz , RPK,</p>	<p>- liczba realizatorów programów, - liczba udzielonych porad, konsultacji, szkoleń, - liczba uczestników, - liczba realizatorów szkoleń, - liczba dzieci uczestniczących w zajęciach i korzystających z wypoczynku zimowego i letniego</p>	
--	---	--------------------------------------	--	--

VII. Monitoring i ewaluacja

System monitoringu.

Narzędziem do monitoringu będzie sporządzony harmonogram oraz wskaźniki. Realizację zadań będzie monitorował Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osielsku, który raz na pół roku, tj. na dzień 30 czerwca i 31 grudnia będzie sporządzał informację pisemną w formie sprawozdania i przekazywał Wójtowi gminy w terminie do 30 dni od w/w dat. Wójt Gminy i Rada Gminy podejmują decyzje o wdrożeniu działań korygujących, jeżeli pojawi się taka potrzeba.

System ewaluacji.

Zadaniem ewaluacji jest zbadanie czy cele programu zostały osiągnięte. Miarą realizacji celów są wskaźniki. Wskaźniki podano do każdego zadania ujętego w harmonogramie.

Według tych wskaźników Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osielsku wraz z GKRPA ocenia raz na pół roku, tj. na dzień 30 czerwca i 31 grudnia oraz sporządzą informację pisemną w formie protokołu i przedstawiają wójtowi gminy wraz z wnioskami dotyczącymi zapisów w programie na następne lata w terminie do 30 dni od w/w dat.

VIII. Źródła finansowania

Realizacja zadań wskazanych w Programie finansowana jest w szczególności ze środków uzyskiwanych z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z art. 11¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz zgodnie z uchwałą budżetową na rok 2021.

IX Postanowienia końcowe.

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych inicjuje działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Osielsko na lata 2018 – 2028.